Handreiking Vitale Woongemeenschappen

www.rotterdam.nl

Gemeente Rotterdam

Inhoudsopgave

Voorwoord 3

1. Aanleiding voor de handreiking Vitale Woongemeenschappen 4

2. Wat is een Vitale Woongemeenschap? 6

3. Hoe realiseer je een Vitale Woongemeenschap? 8

4. Wat is er nodig? 17

5. Toolkit voor social professionals 20

6. Let goed op... 25

7. Tips van collega's en bewoners 27

8. Meer informatie 28

Voorwoord

Samen de handen ineenslaan

Wonen op een prettige plek in een fijn seniorencomplex waar je op je eigen manier met anderen senioren samenleeft. Ik zou haast zeggen, 'wie wil dat nou niet op zijn oude dag?!' Daarom zijn we in Rotterdam aan de slag gegaan met het ontwikkelen en vormgeven van de eerste tien duurzame, vitale woongemeenschappen. Twee belangrijke inzichten wil ik jullie alvast meegeven. Dat is dat dé ideale vitale woongemeenschap niet bestaat en dat en het ook niet vanzelf ontstaat.

'Pak kansen, werk samen, zoek helpende handen en bouw door.'

Daar zijn jullie voor nodig en natuurlijk betrokken bewoners, corporaties en andere welzijnspartners. Deze handreiking is dan ook bedoeld om jullie te inspireren en te enthousiasmeren om samen de handen ineen te slaan en met een frisse blik aan de slag te gaan. Er zijn verschillende manieren om de vitaliteit van wooncomplexen te verbeteren. Welke het beste past, hangt af van de grootte van het complex, de aard, de sfeer, de bewoners en de context. Ik ben ervan overtuigd dat de ervaringen van de eerste tien vitale woongemeenschappen en de bevindingen uit het onderzoek van Anja Machielse nuttig, leerzaam en inspirerend zijn. Pak kansen, werk samen, zoek helpende handen en bouw door. Ik vertrouw op jullie professionaliteit en wens jullie mooie resultaten toe voor en met onze oudere Rotterdammers.

Christine Eskes
Wethouder Volksgezondheid, zorg, ouderen en sport

1. Aanleiding voor de handreiking Vitale Woongemeenschappen

In de jaren 2016 tot 2018 kwamen er bij het toenmalige programma 'Voor Mekaar' signalen binnen dat het met de leefbaarheid en levendigheid van veel ouderencomplexen niet goed gesteld is. Er zijn in 2018 eerste stappen gezet om met verschillende corporaties 'Vitale Woongemeenschappen' te ontwikkelen.

In het programma Rotterdam Ouder en Wijzer (2018 – 2022) zijn 'Vitale Woongemeenschappen' een belangrijk onderdeel geworden van de pijler Wonen en woonomgeving. Er zijn in deze periode 13 projecten gestart met verschillende corporaties in verschillende gebieden. Verschillende methodieken zijn in samenwerking met welzijnsorganisaties en corporaties beproefd om 'Vitale Woongemeenschappen' tot ontwikkeling te brengen. Ook Opzoomer Mee heeft hierin geparticipeerd; onder andere met projecten als 'Samen eten'. Corona heeft de afgelopen jaren een negatieve hoofdrol gespeeld, waardoor het trajecten met hindernissen zijn geworden. In deze periode heeft prof. dr. Anja Machielse de verschillende inspanningen om te komen tot 'Vitale Woongemeenschappen' onderzocht; de uitkomsten hiervan zijn verwerkt in deze handreiking.

De bedoeling van een 'Vitale Woongemeenschap' is dat bewoners meer onderling contact krijgen, meer naar elkaar omzien en samen activiteiten uitvoeren. Dat kan kleinschalig zijn, maar ook wat grootschaliger met het gebruik van de gemeenschappelijke ruimte (indien aanwezig). Met een eenmalige impuls vanuit welzijn, Opzoomer Mee en de corporaties krijgt het ouderencomplex een 'boost' met als idee dat na deze boost bewoners zelf de activiteiten oppakken. Zij blijven wel enige steun houden na de boost.

De opgave om de ontwikkeling van 'Vitale Woongemeenschappen' te realiseren is een belangrijk onderdeel van de 14 welzijnsopdrachten 2022- 2028. Daarom is deze handreiking ontwikkeld om de 'lessons learned' aan jullie mee te geven en hiermee jullie eigen trajecten 'Vitale Woongemeenschappen' te ondersteunen.

Omdat de verwachting is dat de welzijnsorganisaties, de corporaties en Opzoomer Mee ook de komende jaren nog veel van elkaar kunnen leren over de ontwikkeling van Vitale Woongemeenschappen wordt er een Ontwikkelnetwerk Vitale Woongemeenschappen opgezet.

2. Wat is een Vitale Woongemeenschap?

Dé Vitale Woongemeenschap bestaat natuurlijk niet. Iedere woongemeenschap heeft zijn eigen prettige en minder prettige kenmerken. Er is dus ook geen vaste werkwijze te geven voor het ontwikkelen van een Vitale Woongemeenschap. Daarom beschrijft deze handreiking vooral onderdelen/aspecten die in meer of mindere mate van toepassing zijn of benut kunnen worden om een woongemeenschap te vitaliseren.

Een Vitale Woongemeenschap is een seniorencomplex, waar:

- je je welkom voelt;
- je mogelijkheden hebt om op een laagdrempelig manier met andere bewoners kennis te maken;
- je genoeg andere bewoners kent;
- je je uitgenodigd voelt om mee te doen;
- je omgaat met mensen die je aardig vindt;
- je samen met andere bewoners activiteiten deelneemt; in grotere of kleinere gezelschap;
- op een plezierige en respectvolle manier gebruik gemaakt wordt van de gemeenschappelijke ruimte;
- je graag wat voor andere bewoners doet;
- je je geroepen voelt om naar vermogen ook een bijdrage te leveren aan de leefbaarheid en levendigheid van het complex;
- anderen respect hebben voor jouw levenswijze en jij respect hebt voor die van anderen;
- bewoners oog voor elkaar hebben;
- niet te veel 'gedoe' is.

Kortom, een complex waar je graag wilt wonen en op je eigen manier met anderen wilt samenleven.

Het is aan de kennis en kunde van de social professionals, corporaties, bewoners en andere partners hoe de Vitale Woongemeenschap in de eigen situatie vormgegeven wordt.

3. Hoe realiseer je een Vitale Woongemeenschap?

De allereerste vraag die je moet stellen: is er voldaan aan de belangrijkste randvoorwaarden om een Vitale Woongemeenschap te realiseren? Zijn er grote conflicten binnen dit complex? Dan is dat een contra-indicatie voor deze aanpak. Eerst zal het complex redelijk leefbaar moeten zijn wil een aanpak vitale woongemeenschap mogelijk zijn.

Het realiseren van een Vitale Woongemeenschap begint met voorwerk: een analyse van de startsituatie en de behoefte. Met deze kennis stel je een plan op voor de uitvoering. De uitvoeringsfase vraagt de meeste inspanning. Na afloop blijft een beperkte betrokkenheid meestal nodig om de positieve lijn te borgen.

De vier fases zijn dus:

1. Voorwerk

2. Plan

3. Uitvoering

4. Borging

Voorwerk

Het is nuttig om veel tijd en energie te besteden aan de voorbereiding. Een goed begin is het halve werk.

Analyseer de uitgangssituatie, hoe ziet het complex eruit, hoe wonen mensen, wat willen ze, wat gebeurt er al, waar lopen ze tegenaan, wie vallen er buiten?

Leer de directe omgeving van het complex te kennen, gebruikmakend van wijkanalyses en het wijkprofiel, van de kennis van zorgaanbieders en woningcorporatie en Opzoomer Mee.

Leg contact met andere professionals die een rol hebben (bewonersconsulent, gebieds- of wijkregisseur van de corporatie, de gebiedsnetwerker of de wijkmanager van de gebiedsorganisatie, de wijkteamleider).

Breng in kaart waar bewoners behoefte aan hebben, bijvoorbeeld door middel van huisbezoeken, talentenkaart invullen, dag/logboeken rond laten gaan, wensenboom neerzetten, etc. Ga in gesprek met vertegenwoordigers van de woongemeenschap en win vertrouwen.

Hoeveel tijd kost het?

Hoeveel tijd is er gemoeid met het realiseren van een Vitale Woongemeenschap? Dit hangt sterk af van de situatie, het ene complex zal meer energie vergen dan het andere complex. Wat echter steeds opgaat, is dat je in het begin veel tijd moet investeren en naarmate de Vitale Woongemeenschap op de rails komt kan je de tijd die je nodig hebt minderen. Is er een mooi punt bereikt met het wooncomplex, dan kan je volstaan met af en toe polsen, bijsturen, verversen. Denk bij de start, als het vitaliseringsproces nog op gang moet worden gebracht, aan minimaal 6 tot 8 uur per week. Ben je dit stadium gepasseerd en is het proces op gang gekomen, denk dan aan 2 tot 4 uur per week om de actieve bewonersgroep te faciliteren, een vinger aan de pols te houden, bij te springen bij problemen, conflicten op te lossen en te zorgen voor de borging.
Bron: Onderzoeksrapport '"We hopen dat het leuker en gezelliger wordt".
– Vitale Woongemeenschappen in Rotterdamse ouderencomplexen', Machielse, A. e.a. (2022, p. 6), Universiteit voor Humanistiek.

Plan

Op basis stap 1 en stap 2 hierboven maak je een plan van aanpak om een Vitale Woongemeenschap of een nog Vitalere Woongemeenschap te realiseren.

Tip

Iedere flat is weer anders. De behoeften zijn zeer verschillend. Vaak kom je daarachter door veel gesprekken te voeren met de bewoners. Ook medewerkers van corporaties kunnen veel over de voorgeschiedenis vertellen. "Eerst de voorwas, dan de hoofdwas". **– Bob Janse van MaasWonen**

Uitvoering

De uitvoering kan stapsgewijs worden opgebouwd, zie de punten hieronder. Deze stappen hoeven niet schools te worden gevolgd.
De meeste social professionals zullen hun hart en gevoel laten spreken in de aanpak.

Organiseer een startbijeenkomst, probeer zoveel mogelijk bewoners erbij te halen, en heb het over de wensen en de kansen.

Zorg voor een groepje actieve personen, een initiatiefgroep.

Geef het project een naam en maak een communicatienetwerk die regelmatig bewoners informeert over wat er gebeurt.

Zorg dat je steun hebt vanuit je organisatie (dat je collegae weten waar je mee bezig bent) . Als een methode of aanpak onderdeel is van het beleidsplan en/of visie van de betrokken professionele organisatie helpt het de professional in zijn of haar werk. Collegae begrijpen beter waar de professional mee bezig is en de professional werkt niet op een eiland.

Zorg voor een tijdelijke werkgroep met medewerkers uit de wereld van wonen, zorg en welzijn. Zo zorg je ervoor dat het werk niet op zichzelf staand is, maar is ingebed binnen de organisaties. En dat de Vitale Woongemeenschap een vliegende start kan maken.

Leefbare wijken en buurten

Het helpt als de betrokken organisatie in hun visie of beleid hebben staan dat zij wil streven naar leefbare wijken en buurten waar bewoners zich veilig en prettig voelen, kunnen meedoen en gehoord en gezien voelen. Het werken aan Vitale Woongemeenschappen past hier naadloos in. De welzijnsmedewerker of corporatiemedewerker die bij het traject om tot Vitale Woongemeenschappen te komen betrokken zijn kan dan aan collegae terugkoppelen. Zo kan de onderhoudsmedewerker van de corporatie die misschien achter de voordeur komt bij een oudere bewoner en eventueel signaleert dat de bewoner verpietert, dit tegen de collega die bij de Vitale Woongemeenschap betrokken is vertellen wat hij/zij ervaart.

Start/faciliteer collectieve activiteiten (zoals barbecues, kerstvieringen) en micro-activiteiten waarin mensen in kleine groepen (van twee of meer personen) activiteiten ondernemen (zoals wandelen, muziek luisteren of vogels kijken). Naast collectieve activiteiten zijn ook de kleinschalige activiteiten van grote waarde.

Organiseer verdiepende activerende gespreksbijeenkomsten.

Besteed aandacht aan leuke activiteiten die er zijn en zorg dat bewoners blijven meedoen, genieten, zich ontplooien.

Borging

Uit ervaringen blijkt dat na afronding van de vitaliseringsfase permanente ondersteuning meestal nodig is. Hoe deze borging vorm krijgt, welke werkafspraken er nodig zijn en hoeveel inzet er nodig is om de woongemeenschap vitaal te houden zal per complex verschillen. In het Ontwikkelnetwerk Vitale Woongemeenschappen zal de ervaring rondom de borging en nazorg worden besproken.

Ruimte voor aantekeningen

1. Voorwerk

- Analyseer de uitgangssituatie
- Doe een omgevingsanalyse
- Leg contact met andere professionals
- Breng bewonersbehoefte in kaart

2. Stel een plan van aanpak op

- Op basis stap 1 en stap 2 maakje een plan van aanpak om een Vitale Woongemeenschap of een nog Vitalere Woongemeenschap te realiseren.

3. Uitvoering

- Organiseer een startbijeenkomst
- Stel een initiatiefgroep samen
- Stel je communicatienetwerk op en geef het project een naam
- Informeer je collega's en maak je plan onderdeel van beleid
- Zorg voor een tijdelijke werkgroep
- Start/faciliteer collectieve activiteiten
- Organiseer verdiepende activerende gespreksbijeenkomsten
- Besteed aandacht aan leuke activiteiten

4. Borging

- Uit ervaringen blijkt dat na afronding van de vitaliseringsfase permanente ondersteuning meestal nodig is.
- Hoe deze borging vorm krijgt, welke werkafspraken er nodig zijn en hoeveel inzet er nodig is om de woongemeenschap vitaal te houden zal per complex verschillen.

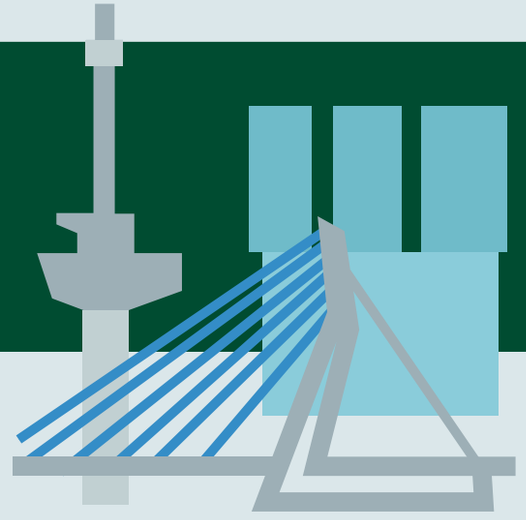

Het realiseren van een Vitale Woongemeenschap

Gemeente Rotterdam

Ruimte voor aantekeningen

4. Wat is er nodig?

Op basis van ervaringen van professionals en bewoners en op basis van onderzoeken zijn er inzichten en handvatten voor het opzetten en onderhouden van een Vitale Woongemeenschap.

De bewoners **bepalen**. Dat is uitgangspunt nummer één. Dus je probeert een goed beeld te krijgen van wat er leeft, de **behoeften centraal** te stellen. Ook moet je oog hebben voor de verschillen in wensen, hoe je dat kan combineren, allemaal passend bij wat de bewoners zelf willen en kunnen. Let goed op de mogelijkheden. Wees eerlijk naar de bewoners.

De social professional **kent** de bewoners en de mensen van de organisaties in de omgeving.

Vertrouwen is het toverwoord. Dat kost tijd. De vertrouwensband moet groeien tussen de bewoners en tussen de bewoner en professionals(s) en dat gaat niet van vandaag op morgen.

'Dat ouderen in hetzelfde complex wonen, betekent niet vanzelfsprekend dat zij zich met elkaar verbonden voelen of onderlinge contacten onderhouden. Om een ervoor te zorgen dat al deze groepen op een prettige manier met elkaar kunnen samenleven is een investering noodzakelijk'.
– **Onderzoeksrapport Machielse, A. e.a., 2022 p. 6**

Een ander toverwoord is: **gelijkwaardigheid**. De professional en bewoners doen het sámen. Zo voorkom je dat bewoners achterover gaan leunen, de professional zaken over gaat nemen en talenten van bewoners onbenut laat. Bovendien wil je het eigenaarschap delen: bewoners zijn met hulp van professional samen verantwoordelijk voor de vitaliteit.

Enige mate van **professionele ondersteuning** is permanent nodig. Uit het onderzoek van Machielse (2022) is er in het begin van het vitaliseringsproces 6-8 uur (per week) ondersteuning nodig en in een later stadium 2-4 uur (per week). Kortom, zorg voor voldoende uren voor professionele ondersteuning. Er is nog weinig ervaring opgedaan met het op peil houden van de vitaliteit in een complex. Dit onderwerp zal daarom ook besproken worden in het Ontwikkelnetwerk Vitale Woongemeenschappen.

Een **goede mix** van bewoners is belangrijk, zodat er genoeg draagkracht aanwezig is. Het helpt als er een uitgebalanceerd woningtoewijzings-beleid is.

‘Menging van vitale en minder vitale bewoners kan een positieve invloed hebben omdat bewoners elkaar fysiek en mentaal kunnen ondersteunen en onderlinge vormen van lichte hulp kunnen bieden. Een groot aandeel zorgbehoevende bewoners kan ook negatieve gevolgen hebben voor de sociale integratie. Zo kunnen mensen met psychische problemen, een verstandelijke beperking of dementie belastend zijn voor medebewoners, omdat ze bijvoorbeeld n de nacht op de galerij lopen of aanbellen bij andere bewoners.’ – **Onderzoeksrapport Machielse, A. e.a., 2022 p. 19**

Begin bij voorkeur in complexen waar **mensen willen** en waar een aantal mensen zit die de vaardigheden hebben om de **kar te trekken**. Mensen met gedragsproblemen in het complex en/of mensen die niet bij elkaar passen maken het niet eenvoudig om aan de slag te gaan.

Zorg dat er naast een centrale **ontmoetingsruimte** ook wat kleinere ruimtes zijn voor de kleinere activiteiten. Een zitje in de gang of bij de entree kan al voldoende zijn voor 2 à 3 personen. Ook kunnen micro activiteiten buiten het complex plaatsvinden.

‘Benut de aanwezige krachten van bewoners. Er is al veel talent in huis en er gaat al veel goed. Focus op wat goed gaat: dus kijk naar what is strong en niet naar what is wrong.’ – **Kees Penninx, ActivAge**

Belangrijke conclusie uit het onderzoeksrapport van Anja Machielse e.a.
Slechts een deel van de bewoners is in staat en bereid om zich actief in te zetten en niet alle bewoners hebben behoefte aan de sociale activiteiten die door de actieve bewonersgroep worden georganiseerd. Trajecten om de sociale vitaliteit te stimuleren moeten daarom gericht zijn op díe bewoners die behoefte hebben aan contacten en activiteiten in het complex. Om dit te realiseren is het noodzakelijk om te inventariseren welke bewoners(groepen) behoefte hebben aan onderlinge contacten en sociale activiteiten, welke soorten contact of activiteiten dat zijn en vervolgens activiteiten op te zetten die daarop zijn afgestemd. Het meest kansrijk zijn kleine groepjes bewoners die elkaar vinden rondom gedeelde behoeften, interesses en mogelijkheden. De actieve bewonersgroep kan in dit proces een belangrijke verbindende rol spelen, omdat ze veel bewoners kennen en bewoners met gedeelde interesses bij elkaar kunnen brengen.
– **Onderzoeksrapport Machielse, A. e.a., 2022 p. 43**

5. Toolkit voor social professionals

Er zijn verschillende manieren om de vitaliteit van wooncomplexen te verbeteren. Welke manier het meest past hangt af van de grootte van het complex, de aard, de sfeer, de bewoners en de context.

Er zijn aanpakken ontwikkeld die op verschillende plaatsen getoetst zijn, zoals bijvoorbeeld de BRUIS-methode. Deze en andere methodieken kunnen worden ingezet. Ook is het mogelijk om methodieken te combineren of aan te vullen met je eigen werkervaring. Welke methodieken zijn er die we kunnen inzetten om de vitaliteit van wooncomplexen te verbeteren? We noemen hier een aantal veelgebruikte methodieken:

Opzoomeren

Met z'n allen de schouders eronder om rommel op te ruimen, kapotte verlichting te repareren, opfleuren van de straat. Maar ook aandacht voor elkaar door samen een activiteit te organiseren, gastvrij te zijn voor elkaar, met elkaar geld inzamelen. Het gaat om bewoners die hun krachten bundelen en met elkaar activiteiten in hun straat ondernemen. De aanpak leent zich prima voor een flat waar gangmakers – misschien ook zonder de professionals – het schip kunnen vlottrekken.
https://www.opzoomermee.nl/

Methode Studio BRUIS – Samen Buurten

De wetenschappelijk erkende methode "Studio BRUIS – Samen Buurten" stelt bewoners en professionals in 55+ wooncomplexen in staat om van hun woongebouw een bruisende woongemeenschap te maken. Deze methode is speciaal bedoeld voor wooncomplexen van senioren. BRUIS helpt bij het ontwikkelen van een open, democratische woncultuur waarin bewoners elkaar respecteren. De nieuwe woncultuur is gebaseerd op de kracht van kleine, informele clubs waarin mensen elkaar vinden rond gedeelde interesses, wensen, ambities en talenten.

De BRUIS-methode van ActivAge ziet vijf indicatoren voor een "bruisend klimaat":

1. **Bewoners kennen elkaar**
2. **Bewoners voelen zich verbonden met elkaar**
3. **Bewoners doen actief mee met activiteiten**
4. **Bewoners organiseren zelf activiteiten**
5. **Bewoners beheren en benutten zelf de algemene ruimten**

Rotterdamse professionals voegden er tijdens een bijeenkomst over Vitale Woongemeenschappen nog een zesde indicator aan toe:

6. Bewoners hebben oog voor elkaar

Deze zes indicatoren geven aan of een complex vitaal is. De mate waarin kan variëren per complex en per persoon. De één hecht meer waarde aan een bepaalde indicator dan de ander.

De Bewonersroos

Ieder wooncomplex heeft zijn eigen kleur en sfeer. Ga je aan de slag met de bewoners, dan heb je mensen die graag meedoen maar ook mensen die tegengas geven, en alles daar tussenin. Een handige typering van hoe mensen in deze veranderingsprocessen staan, geeft de Bruis-methode. De "bewonersroos" noemt 8 manieren waarop mensen er in staan. Het zijn stereotypen natuurlijk, maar toch handig om dit in het achterhoofd mee te nemen in je werk.

Bron: Kees Penninx, ActivAge

Hoe staan bewoners in het project Studio BRUIS?

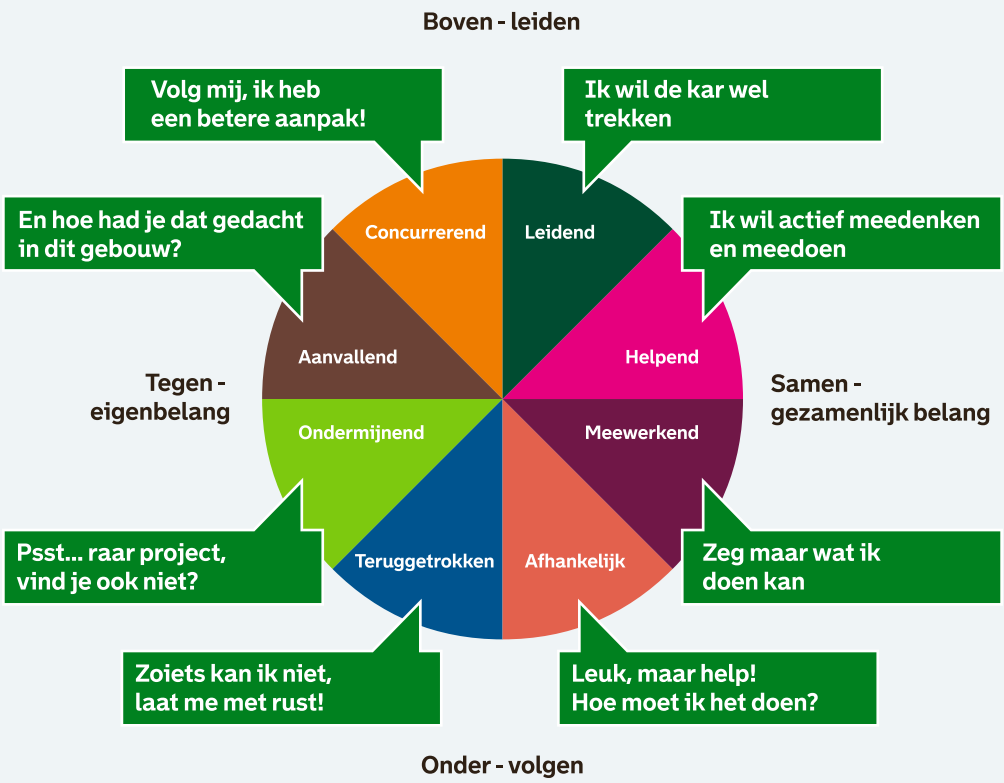

‘De BRUIS-methode werkt goed. Al is het van belang om tussen de bijeenkomsten door ook gesprekjes te hebben met bewoners. “Het Verhaal Van” en “BRUIS” vullen elkaar goed aan en kunnen naast elkaar worden gebruikt.’
– Anita Kornman, SOL/Super-Actief

https://www.activage.nl/product/studio-bruis-samen-buurten/

ABCD-methode (Asset-Based Community Development)

ABCD is een aanpak voor straten en buurten. Maar de toepassing voor wooncomplexen is prima mogelijk. Het is een bekende methode, die probeert alle bewoners, organisaties en instellingen binnen een gemeenschap bij elkaar te betrekken. Van binnenuit werkt de methode aan leefbare buurten door talenten van bewoners aan te boren en relaties tussen mensen en organisaties te creëren.
https://www.movisie.nl/interventie/abcd

Het Verhaal Van...

Het verhaal van is een interventie waarbij met persoonlijke, afzonderlijke verhalen van bewoners van een seniorencomplex wordt toegewerkt naar een gezamenlijk verhaal; een gezamenlijke toekomst met (nieuwe) gezamenlijke ervaringen. Persoonlijke verhalen worden in eerste instantie in verschillende beeldende vormen (fotografie/collage/taal) ingezet voor een kwalitatieve ontmoeting tussen de – tot dan toe voor elkaar vaak onbekende – bewoners. Tijdens het delen van die verhalen komen gedeelde interesses/wensen/dromen naar boven. Met die gezamenlijkheid als basis werken we aan een nieuwe gezamenlijke identiteit. Een hechtere woongemeenschap, door de bewoners zelf vormgegeven.

De bewoners worden uitgedaagd om zoveel mogelijk vormen van samenkomen te bedenken, te initiëren en uit te werken. Om andere bewoners op de hoogte te brengen van de activiteiten, wordt er gekeken naar manieren om hen te bereiken. Zo kan er een uitnodiging worden gemaakt, een poster in de hal komen te hangen en/of persoonlijk bij de andere bewoners worden aangebeld.

Tip

Uit ervaring blijkt dat werken met beelden, zoals foto’s, groepen mannen aanspreekt en mensen die minder taalvaardig zijn. Probeer diverse werkvormen uit en kijk welke methode het beste past bij de bewoners.

Tip

Het project “Samen Eten” is een bewezen katalysator om bewoners met elkaar in contact te brengen. Bijvoorbeeld: “wil je iets uit je eigen cultuur koken?” Het hoeven geen eetzalen vol te zijn. Het is mooi als je een klein groepje mensen zo bij elkaar kunt brengen. Ze hebben een klein zetje nodig. Eten bindt mensen.

Het traject kent vijf fases:

1. Werving
2. Kennismaking
3. Het gezamenlijke verhaal
4. Van wat je samen deelt naar samen actief
5. Op eigen benen staan

https://www.stadstrainers.nl/werkvormen/het-verhaal-als-methode

'Ik heb gewerkt met de methode 'Mijn verhaal'. Het werken met beeldmateriaal spreekt vooral ouderen aan die taal-problemen hebben. Ook mannen vinden de ze methode prettig: gewoon aan de slag gaan met elkaar en niet teveel praten. Hoewel je en passant, al werkende, veel verhalen hoort.' – **Anita Kornman, SOL/Superactief**

Community-builder

Sommige professionals die betrokken zijn bij het complex maken gebruik van hun opleiding als opbouwwerker (community builder) en gaan aan de slag op basis van hun kennis, ervaring en intuïtie.

'Ik werk niet echt met een methode. Ik ga op mijn gevoel af en ga uit van de behoefte van bewoners. Ik vraag hen waar zij behoefte aan hebben en dan maken we samen een aanbod'. – **Elviera van de Berg, welzijnsorganisatie Pit 010**

Uit het onderzoek van Machielse (2022) blijkt dat het niet uitmaakt welke methode je gebruikt. Zolang je maar flexibel met de methode kunt omgaan, dus hem aan kan passen afhankelijk van de behoefte en de situatie.

6. Let goed op...

Uit het onderzoek van Machielse en uit ervaringen van professionals komen aandachtspunten naar voren. Eén van de punten is het bereiken van kwetsbare huurders en huurders met een migratieachtergrond.

Mocht je merken of signalen krijgen van medebewoners of andere professionals uit bijvoorbeeld het wijkteam dat er bewoners zijn die niet meedoen of vereenzamen dan is het raadzaam om relevante welzijns- of zorgorganisaties, zelforganisaties, sleutelfiguren erbij te betrekken. Soms zijn er andere ingangen zoals een geestelijk verzorger die wellicht wel op bezoek komt of een familielid. Soms is het zaak te zoeken naar werkmethoden die beter aansluiten.

Bewoners kunnen veel, maar niet alles. Een valkuil is om bewoners te overvragen. En: actieve bewoners hebben ook ondersteuning nodig. Houd daar rekening mee.

Tip

Vaak hebben jongere bewoners meer energie om activiteiten te organiseren. Oudere bewoners vinden het soms prettig als ze niet meer hoeven te organiseren omdat zij dit al lang gedaan hebben, de kracht niet meer hebben of anderszins. Wat niet wil zeggen dat oudere bewoners niets voor jongere bewoners doen. Soms passen andere klussen wel goed bij oudere bewoners, zoals het maken van een nieuwsbrief of het welkom heten van nieuwe bewoners.

Soms is er een klein groepje die actief is en (onbewust) anderen uitsluit. Groepjesvorming kan voorkomen worden door een bredere initiatiefgroep en diverse werkgroepen in te stellen. Een bredere initiatiefgroep voorkomt ook dat bewoners afhankelijk zijn van één kartrekker.

Soms is een complex te klein voor zelforganisatie. Daar is meer professionele ondersteuning nodig en moet goed aangesloten worden bij wat kan. Wellicht kunnen bewoners aansluiten bij activiteiten van een welzijnsorganisatie of van ouderenbonden.

Tip

'Presentie' is belangrijk. Als consulent is het niet genoeg om slechts één keer per week in het complex te komen. Je moet bewoners kennen en weten wat er in de buurt allemaal is aan voorzieningen, organisaties en activiteiten. Betrek de wijk erbij, maak een keten van relevante organisaties rondom de complexen maar waak ervoor dat teveel organisaties de deur platlopen.

– **Kees Penninx, ActivAge**

7. Tips van collega's en bewoners

Goed luisteren

Blijf nieuwsgierig

Ga uit van de zinvolle dag

Start bij de kans of de kracht

Echte aandacht

Oog voor diversiteit

Meer begrip tussen verhuurder en huurder

Menselijke maat

Echt met liefde!

Samenwerken + luisteren

Permanent present

Help bewoners het zelf te doen

Maatwerk

Meer overleg tussen verhuurder en huurder

Ontzorg woningcorporatie van welzijn; welzijn vrijheid geven om intern te werken

Gemeente samen met corporaties betere toewijzing bewoners

Humor

Vitale woongemeenschappen bouw je van onderop

Publicaties

Als je meer achtergrond of verdieping wil, dan kun je diverse publicaties bekijken:
Anja Machielse, Sophie Bekkers, Janneke Jolink, Jeannelies Lof: '"We hopen dat het leuker en gezelliger wordt" Vitale Woongemeenschappen in Rotterdamse ouderencomplexen'. Universiteit voor Humanistiek, Utrecht 2022.

Inspiratieboek Community Building van zorgorganisatie Philadelphia.
https://www.zorgsaamwonen.nl/artikel/philadelphia-lanceert-inspiratie-boek-community-building

Boek "Altijd nieuw gedoe!" over de ABCD methode.
https://www.lsabewoners.nl/nieuw-boek-over-asset-based-community-developmentabcd/

Boekje over buurtmaken.
https://www.vsbfonds.nl/over-vsbfonds/contact/boekje-buurtmaken-abcd
https://www.zorgvoorbeter.nl/persoonsgerichte-zorg/methodiek-zorg-relatie/het-verhaal-als-kwaliteitsinstrument

Websites

Op deze websites staat relevante informatie:
https://www.activage.nl/product/studio-bruis-samen-buurten/
https://www.movisie.nl/interventie/abcd
https://www.buurtwijs.nl/
https://www.lsabewoners.nl/
https://www.lsabewoners.nl/abcd-als-radicale-veranderstrategie/
https://www.planenaanpak.nl/
https://www.irmavroegop.nl/

Filmpjes

Wat doen bewoners aan het Erasmusplein, een wooncomplex in Vlaardingen?
https://www.youtube.com/watch?v=ATiZgZlU2Ww

Kijk hoe wooncomplex Mazesteyn in de Esch, Rotterdam, weer ging bruisen!
https://youtu.be/j3eRnlm_Noo

Colofon

Deze handreiking is samengesteld door:
Karel Haga, Coördinator pijler Ertoe Doen, programma Ouder & Wijzer Gemeente Rotterdam
Yvonne Witter, LEO
Henk Nouws, Ruimte voor zorg

Met speciale dank aan:
Prof. dr. Anja Machielse,
Bijzonder hoogleraar Empowerment van Ouderen

Op https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/ouder-worden/ kunt u deze handleiding downloaden

Uitgave: mei 2022

Gemeente Rotterdam
Postbus 1130
3000 BC Rotterdam
www.rotterdam.nl